

# Zarządzanie lasami i organizacja leśnictwa

## Analiza SWOT - diagnoza

### ✦ Mocne strony (Strengths) – czynniki wewnętrzne

|    | Czynnik                                                                                      | Diagnoza                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                     |
|----|----------------------------------------------------------------------------------------------|--------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
| S1 | <b>Przepisy prawne w zakresie ochrony gruntów leśnych</b>                                    | Krajowe przepisy odnośnie ochrony gruntów leśnych umożliwiają skuteczną ochronę gruntów leśnych, ograniczając ich przekształcanie w inne formy użytkowania.                                                                                                                                                                                                  |
| S2 | <b>Dominacja lasów publicznych</b>                                                           | Struktura własności lasów, z dominującym udziałem lasów publicznych, ułatwia realizację celów strategicznych wynikających zarówno z polityk krajowych jak i międzynarodowych oraz działań adaptacyjnych związanych np. ze zmianą klimatu.                                                                                                                    |
| S3 | <b>Dobrze rozpoznane uwarunkowania siedliskowe</b>                                           | Istnieje obszerna i systematycznie uzupełniana wiedza odnośnie warunków siedliskowych na gruntach Skarbu Państwa.                                                                                                                                                                                                                                            |
| S4 | <b>Ujednolicony i sformalizowany system planowania urzędniowego</b>                          | Zasady planowania urzędniowego, w tym instrukcje urządzania lasu, ewoluują wraz z rozwojem nauk leśnych jak i postępem technologicznym. Wobec wyzwań związanych m.in. ze zmianą klimatu oraz aktualnymi oczekiwaniami społecznymi, wypracowywany przez wiele pokoleń leśników praktyków i naukowców, sposób zarządzania lasami wymaga dalszego doskonalenia. |
| S5 | <b>Bank Danych o Lasach</b>                                                                  | Bank Danych o Lasach stanowi istotny zasób wiedzy na temat lasów i planowanych w nich działaniach gospodarczych. Niemniej zakres publikowanych informacji wymaga rozszerzenia, a forma ich udostępniania wymaga dalszego doskonalenia.                                                                                                                       |
| S6 | <b>Monitorowanie efektów prowadzonej gospodarki i zmian zachodzących w środowisku leśnym</b> | Między innymi Wielkoobszarowa Inwentaryzacja Stanu Lasów oraz Monitoring Stanu Zdrowotnego Lasów, prowadzone w sposób ciągły, zapewniają wiarygodne źródło wiedzy o lasach wszystkich form własności i zachodzących w nich zmianach w skali makro, w tym efektach prowadzonych działań gospodarczych.                                                        |
| S7 | <b>Wysokie zasoby drzewne</b>                                                                | Polskie lasy charakteryzują się wysoką zasobnością, co pozwala również na realizację przez nie funkcji produkcyjnej, obok świadczeń przyrodniczych i społecznych                                                                                                                                                                                             |

♦ **Słabe strony (Weaknesses) – czynniki wewnętrzne**

|           | <b>Czynnik</b>                                                                         | <b>Diagnoza</b>                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                    |
|-----------|----------------------------------------------------------------------------------------|--------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
| <b>W1</b> | <b>Planowanie przestrzenne a lasy</b>                                                  | Proces planowania przestrzennego i planowania urządzeniowego przebiega niezależnie od siebie. Brak jest współpracy właścicieli i zarządzających lasami, podmiotów gospodarczych i władz samorządowych na etapie planowania przestrzennego.                                                                                                                         |
| <b>W2</b> | <b>Niewielkie zainteresowanie prywatnych właścicieli lasów usługami ekosystemowymi</b> | Lasy prywatne odgrywają zdecydowanie mniejszą rolę niż wskazuje na to ich potencjał. Rozdrobnienie lasów prywatnych oraz brak odpowiednich mechanizmów wsparcia ze strony państwa dla leśnictwa prywatnego ogranicza znaczenie lasów prywatnych dla ochrony przyrody i sektora leśno-drzewnego.                                                                    |
| <b>W3</b> | <b>Nadzór nad gospodarką leśną w lasach prywatnych</b>                                 | Nadzór nad realizacją zadań z zakresu gospodarki leśnej w lasach własności prywatnej jest iluzoryczny, co wynika z rozdrobnienia tych lasów i ograniczonych możliwości organizacyjnych wyznaczonych do tego celu służb. Utrudnia to możliwość wdrażania działań z zakresu adaptacji lasów do zmiany klimatu i przeciwdziałania ekstremalnym zjawiskom klimatycznym |
| <b>W4</b> | <b>Długi cykl produkcyjny</b>                                                          | Realizacja funkcji produkcyjnej w lasach odbywa się w długim cyklu (często wynoszącym ponad 100 lat). W warunkach prognozowanej zmiany klimatu istnieje ryzyko, że znaczna część drzewostanów może nie osiągnąć zakładanego wieku. Wskazane jest wypracowanie odpowiednich procedur mitygujących negatywne skutki zmiany klimatu.                                  |
| <b>W5</b> | <b>Niewystarczające mechanizmy partycypacji społecznej</b>                             | Istniejące mechanizmy udziału społeczeństwa i samorządów w podejmowaniu decyzji w zakresie gospodarki leśnej są często uznawane za niewystarczające. Brak jest wypracowanych mechanizmów dialogu i łagodzenia konfliktów społecznych wokół lasów.                                                                                                                  |
| <b>W6</b> | <b>Dominacja monokultur iglastych</b>                                                  | Pomimo prowadzonej od wielu lat przebudowy drzewostanów, w polskich lasach wciąż dominują monokultury iglaste (głównie sosnowe). Tego typu drzewostany cechuje duża wrażliwość na szkody powodowane przez czynniki abiotyczne (np. wiatr) i biotyczne (owady i grzyby).                                                                                            |
| <b>W7</b> | <b>Problemy z realizacją długoterminowej wizji leśnictwa</b>                           | Część istotnych decyzji w zakresie leśnictwa jest ściśle skorelowana z bieżącą koniunkturą polityczną, co prowadzi do braku konsekwencji w działaniach długoterminowych.                                                                                                                                                                                           |

|            | Czynnik                                                     | Diagnoza                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                             |
|------------|-------------------------------------------------------------|--------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
| <b>W8</b>  | <b>System zarządzania zasobami ludzkimi</b>                 | System zarządzania kadrami i rozwoju kompetencji w administracji leśnej charakteryzuje się brakiem transparentnych oraz stabilnych procedur i wymaga dalszego doskonalenia w zakresie standaryzacji procesów doboru, oceny i rozwoju pracowników, w szczególności na stanowiskach kierowniczych, oraz lepszego dostosowania narzędzi HR do zmieniających się potrzeb organizacji i oczekiwań otoczenia.                                                                                                                                                                              |
| <b>W9</b>  | <b>Dominacja surowcowego modelu leśnictwa w przeszłości</b> | Dominacja w przeszłości w gospodarce leśnej funkcji produkcyjnych ograniczała znaczenie lasów dla ochrony przyrody oraz łagodzenia skutków zmiany klimatu. Rosnące oczekiwania społeczne wobec pozaprodukcyjnych funkcji lasów wymagają dalszego wzmacniania komunikacji oraz równoważenia funkcji gospodarczych, przyrodniczych i społecznych lasów. Niezbędne jest dostosowywanie sposobów zagospodarowania lasu do zmieniających się warunków klimatycznych oraz rosnących oczekiwań społecznych dotyczących sposobu prowadzenia prac leśnych i kształtowania krajobrazu leśnego. |
| <b>W10</b> | <b>Uzależnienie leśnictwa od czynników politycznych</b>     | Brak apolityczności w leśnictwie uzależnia leśników od pozamerytorycznych czynników i naraża na realizację partykularnych (partyjnych) interesów. Znaczna część społeczeństwa nie akceptuje obecnych form nadzoru i zarządzania lasami w Polsce.                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                     |

♦ Szanse (Opportunities) – czynniki zewnętrzne

|    | Czynnik                                                                                               | Diagnoza                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                          |
|----|-------------------------------------------------------------------------------------------------------|---------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
| O1 | „Lasy pozaewidencyjne”                                                                                | Naturalna ekspansja roślinności drzewiastej, szczególnie na nieużytkowanych obszarach rolniczych, stwarza wysoki potencjał w zakresie zwiększania powierzchni lasów w Polsce.                                                                                                                                                                                                                                                                                                                     |
| O2 | Mechanizmy wsparcia dla leśnictwa prywatnego                                                          | Poprawa ekosystemowych funkcji świadczonych przez lasy prywatne wymaga wsparcia ze strony państwa                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                 |
| O3 | Certyfikacja gospodarki leśnej                                                                        | Objęcie certyfikacją lasów świadczy o ich zrównoważonym użytkowaniu i otwiera nowe rynki zbytu dla drewna i produktów drewnopochodnych.                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                           |
| O4 | Fundusze zewnętrzne (UE)                                                                              | Możliwość pozyskiwania środków na zalesienia lub retencję, m.in. w ramach programów i polityk unijnych, zwiększa możliwości w zakresie tworzenia nowych obszarów leśnych oraz adaptacji lasów do zmian klimatu.                                                                                                                                                                                                                                                                                   |
| O5 | Nowe technologie                                                                                      | Systemy informacji przestrzennej, teledetekcja czy rozwój sztucznej inteligencji stwarza realne szanse na obniżenie kosztów inwentaryzacji leśnych oraz umożliwia wczesne wykrywanie zagrożeń np. związanych z pożarami i występowaniem osłabionych drzewostanów. Projektowanie działań gospodarczo-ochronnych w lasach i estymacja ich skutków a także optymalizacja procesów i kosztów powinna w jak największym stopniu wykorzystywać inteligentne maszyny i zaawansowane technologie cyfrowe. |
| O6 | Zalesienia                                                                                            | Rezygnacja z użytkowania gruntów na cele rolne umożliwia przeznaczenie części słabszych gruntów pod zalesienia, pod warunkiem wsparcia ze strony państwa dla tego procesu.                                                                                                                                                                                                                                                                                                                        |
| O7 | Zmiany społecznie i wzrost zainteresowania oraz oczekiwań społecznych wobec funkcji pozaprodukcyjnych | Rozwój cywilizacyjny, wzrost zamożności społeczeństwa i zwiększenie potrzeb wobec funkcji przyrodniczych i społecznych otwiera możliwości nowych działań (w tym także uzyskiwania dochodów) zaspokajających te oczekiwania a także zgodę społeczną na finansowanie tych funkcji ze środków budżetowych                                                                                                                                                                                            |

### ✦ Zagrożenia (Threats) – czynniki zewnętrzne

|    | Czynnik                                                   | Diagnoza                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                             |
|----|-----------------------------------------------------------|--------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
| T1 | Niepewność w planowaniu gospodarki leśnej                 | Tempo zmiany klimatu ogranicza możliwości adaptacyjne lasów, co może skutkować utratą ich stabilności i pełnienia funkcji ekosystemowych. Dotychczasowe zasady planowania wymagają wypracowania mechanizmów reagowania na gwałtowne zmiany środowiskowe. Istotne znaczenia dla prowadzenia gospodarki leśnej mają ponadto zmieniające się oczekiwania społeczne i presja polityczna. |
| T2 | Antropopresja i urbanizacja                               | Rozwój budownictwa mieszkaniowego w sąsiedztwie lasów i na obszarach leśnych skutkuje zwiększeniem oczekiwań społecznych i prowadzi do konfliktów pomiędzy mieszkańcami i zarządcami lasów. Rozwój aglomeracji miejskich przyczynia się do większej fragmentacji i izolacji kompleksów leśnych.                                                                                      |
| T3 | Możliwa presja na zwiększenie wielkości pozyskania drewna | Wzrost konsumpcji oraz zainteresowanie surowcem drzewnym (również w myśl działań z zakresu zielonej gospodarki), mogą wywierać presję na zwiększenie pozyskania drewna, co może negatywnie oddziaływać na realizację funkcji ochronnych, przyrodniczych i społecznych lasów.                                                                                                         |
| T4 | Ograniczenia na rynku pracy usług leśnych                 | Obserwowane w ostatnich latach problemy kadrowe na rynku usług leśnych stanowią zagrożenie dla terminowej realizacji zadań przewidzianych w planach urządzenia lasu.                                                                                                                                                                                                                 |
| T5 | Ograniczenie podaży drewna                                | Według prognozowanej zmiany klimatu lasy w Polsce będą się charakteryzowały w perspektywie kilkudziesięciu lat zdecydowanie niższym zagęszczeniem i zasobnością, co wpłynie na możliwą do pozyskania wielkość surowca. Jednocześnie należy spodziewać się ograniczeń w podaży drewna wynikających wyróżniania lasów społecznych i nowych obszarów podlegających ochronie.            |